

Skálkurin

Um arkitektur og design

Hóast vit í dag hava nærum óavmarkaðar tilfarsmøguleikar at gera okkara hús so fitt sum til ber, so er ein gomul føroysk bygd, aloftast nógv hugnaligari og vakrari enn ein býlingur í einari nýggjari útstykkning — men hvi?

Er tað aldurin á húsunum?

Neyvan er tað bara tíðarinnar tonn, sum setir sín serliga dám á húsini og alt úttanum, sum ger tað, tí sjálvt um tey gomlu húsini einans húka uppi, og urtagarðarnir og alt úttanum er farið í órøkt, so er framvegis ein hugnaligur dómur eftir, sum tann nýggja útstykkningin ongantið hevur havt og neyvan nakrantíð fer.

Í gomlu bygdini finnur tú livd

Við Hans Dávid Dam og Hannis Egholm

um urtagarðarnir eru stórir og girðingarnar høgar, mugu tey flestu trøini byggja seg og melda pass í øllum andglettinum.

Tá tað í mongum útstykkningum er at kalla brattlendi, og vegurin við gongubreyt skal vera 10 m. br., og tú harafturat skal hava pláss fyri nokrum bilum umframt bilhús, á timum egna stykki, so spreingja tey seg langt niður í helluna, sum bugva omanfyri vegin, og hini, sum niðanfyri bugva, fylla tilsvandi upp, soleiðis at tá ókið er liðugt bygt, er ikki steinur eftir á steini. Snilt, snilt, siga vit og lata broytirnar og dynamittid vanskepla upprunaliga lendið, lendið, sum neyðugt er, at respektera, um vit skulu fáa hugnaligar útstykkningar í samfloði við náttúruna.

Hvat er tað sum ger tað?

Er tað tilfarið á bygningunum?

Lutvist er tað tilfarið, tað er nýtt á ein hátt, sum ger, at gamla bygdin fellur væl inn í náttúruheildina. Meira enn sjálvt tilfarið, er tilfarsavmarkingin, grót, timbur, rukkuplátur, glas og flag, við til at skapa eina harmoniska heild.

Tilfarsúrvalið í dag er so stórt, at bæði skapið og útsjondin annars á bygningunum í nýggju útstykkningini, er alt ov ymiskt.

Vit kundu framvegis bygt fittar býlingar, men við nútíðartilfari. Tað er onki forgjørt við betonginum, trýstimpri, viðinum, aluminíumum ella eternittinum, tilfarið skal bara ikki misbrúkast.

Eru tað litirnir?

Neyvan, tað eru ikki bara tey elstu húsini við hvítalkaðari grund, svart bræddum klæðningi og flagtaki, sum eru fitt, eisini tey yngri og meira marglittu seta sín hugnaliga dám á gomlu bygdina. Sama litspælið finnur tú aftur í nýggja býlinginum, gaman í hann er meira grumsutur og illtuttur av allari træverjuni.

Eru tað proportionirnar?

Ikki er tað einans tí at »small is beauty«, men meira eru tað støddarforholdini á tí einstaka bygninginum, forholdið millum longd, breidd og hædd, plasering av vindeygum og hurðum, sum gera gomlu bygdina harmoniska. Somu proportionir gingu aftur í grannahúsinum, hóast tey einans vóru 7×9 alin, meðan hini vóru 10×12 alin, og vindeygastøddirnar skiftu millum 1/2, 1 og 1 1/2 fak. Húsasmiðurin kendi tilfarið og tilfarsmøguleikarnar, og visti nær ella hvar vindeygastøddin og plaseringin vóru hókandi.

Í nýggja býlinginum knípur ofta hetta við proportionunum, so sjálvt um nógv av húsunum eru fitt, eru tey fitt hvør í sínum lagi. Tað eru sum Útvarpshúsið og Norðurlandahúsið, tey tosa ikki sama mál.

Er tað bygdin í mun til lendið?

Húsini í einum trunka, ymiskur visningur á einstøku húsunum, alt eftir náttúruumstøðunum. Í gomlu bygdini var roynt at seta húsini har minst ábart var, tættari tey stóðu, meira livdu tey hvørt fyri øðrum. Undirlendið var sjálvsagt tað kargasta og harvið eisini tað grynsta lendið, har rimuliga lætt var at byggja á fastan botn, sjálvt um hesin mangan var bæði óslættur og brattur. Við tað at undirlendið var soleiðis dánað, bleiv kjallarinn kanska bara hálvur, ella ein rættuliga stórus steinur lá á byggilendinum, hann bleiv kanska eitt av húsarhornunum.

Sethús og úthús við trongum krókutunum og gørdum ímillum. Við

ánni igjøgnum bygdina, ella lækjuni rennandi millum húsini í býlinginum. Neystini í fjøruni og gróthús spjadd runt um í bønnum, og kring bøn sum mark millum tað dyrkaða lendið og hagan, bøgardurin.

Nýggi býlingurin hevur onki mark úteftir, men hvør eigari sær roynir at girða sitt jarðarstykki inni. Ein beinur vegur gongur gjøgnum ókið, og til báðar síður standa húsini. Flestu grundstykkini eru líka stór, um 600 m², og rættuliga kvadratisk.

Útstykkingarætlanin er ein teknistovuloysn, við beinum linjum, lætt at seta av, siga myndugleikarnir, byggingarlínurnar skulu vera beinar, og frástøðan til grannahúsinu má minst vera 5 m. Undir slíkum umstøðum er ógjørlegt at fáa nakra tætta bygging, sum er ein fyrirtreyt fyri livd og trivnaði, so sjálvt

Betur var:

Niðurstøðan verður tí, at betur var um meira bleiv skeitt eftir grannahúsunum, eftir tilfari og sniði, so størri líkheit bleiv millum húsini í býlinginum. At nýggju útstykkningarnar respektera upprunalendið betur, so bygningar og vegir av tí sama blivu meira organiskt skipaðir. At tættari bleiv bygt, 300 m² grundstykki í staðin fyri 600 m², og fleiri alternativar bústaðarloysnir so sum Randarhúsinu í Hoyvík eru dæmi um.

Fyri at fremja slíkar broytingar, verður neyðugt at endurskoða byggingssamtíktirnar.

Nýggja bygdin er ov spjødd

